

DEBAT D'ORIENTACIÓ POLÍTICA

Discurs de Cerni Escalé
President del Grup Parlamentari de Concòrdia

Andorra a Vella, 13 de juny de 2024

Gràcies senyor Síndic,
Conselleres i consellers, membres del Govern,

Malgrat esforços recents Andorra canvia la seva fesomia. Veiem a dia d'avui alguns dels grans impactes naturals al nostre país en obres fora de dimensió i que danyen irreversiblement el patrimoni natural. És el cas del Lloser d'Encamp, urbanitzat inexplicablement a través d'una tartera. De la urbanització de Terres del Nicolau a Ordino, que projecta més de 35.000 metres quadrats i 50 parcel·les. De la urbanització Pal 1550 Village Resort, de més de 17.000 metres quadrats i amb 100 parcel·les al costat de l'antic i ben preservat poble de Pal, i al que dobla en superfície. Parlem de la Gonarda, també a la Massana, que ha projectat 90.000 metres quadrats i 90 parcel·les construïbles damunt de bosc i de camp. Dels plans de Sispony i del poble d'Escàs, desfigurats i densificats. Dels plans parcials de la Margineda. De les urbanitzacions inacabades de Juberrí. De la Portalada, on fins i tot la muntanya ens ha caigut al damunt. Del Soqué. De les torres del Clot d'Emprivat d'Escaldes, permeses, com la pràctica totalitat dels projectes anteriors, per governs de Demòcrates per Andorra.

Aquestes obres esborren boscos, rierols, molleres i penyes. També tenen en comú que estan destinades en la seva àmplia majoria a persones que no resideixen al nostre país. No hem vist deteriorar la qualitat de vida dels veïns d'aquestes zones per resoldre la greu problemàtica de l'habitatge o per crear equipaments d'ús col·lectiu. **Ens hem empobrit per permetre el marge de benefici més elevat**

d'alguns propietaris. Ens interpel·lava que el cap de Govern ahir parlés sobre la necessitat constructiva per absorbir l'increment de població, perquè més del 90% de nous projectes en els darrers quatre anys s'han dedicat a la compravenda. Són molt poques les noves promocions que s'han destinat al lloguer, que és el que necessita el país.

Conselleres i consellers, membres del Govern, representants de la premsa... han trobat als seus seients elements naturals d'alguns dels projectes anteriors. És un gest simbòlic. És una petita col·lecció de tragèdies urbanístiques, algunes acabades, d'altres de projectes en fase de desenvolupament. Cometre errors és inevitable, però som responsables de no tornar-los a repetir. **Aquests bocins d'Andorra són un recordatori del mal que hem fet i que estem fent, encara a dia d'avui, al territori.** Estem perdent la terra i amb ella una part de la nostra manera de viure i del nostre poble.

Davant de l'epidèmia constructiva que viu Andorra creiem que són necessàries **tres mesures**. En primer lloc, una **suspensió de nous projectes**. Una moratòria que sigui àgil i d'àmbit nacional. En segon lloc, **la posada en comú dels estudis de capacitat de càrrega**. Ens ha sorprès, en aquest sentit, que els estudis no hagin estat desenvolupats pel Govern. Emprant criteris equivalents entre parròquies. Escoltant permanentment als comuns com a millors coneixedors de lògica local. Perquè no operen les parròquies com a sistemes independents. S'han tingut en compte en els estudis de capacitat de càrrega que la població flota d'una parròquia a una altra durant el dia? S'han considerat les connexions i infraestructures compartides? Són dubtes que tenim fins i tot abans de fer una posada en comú dels estudis de capacitat de càrrega. Serà molt complicat comparar les conclusions d'estudis que han estat configurats amb criteris dispars i poc concrets.

L'any 2022, en aquesta mateixa cambra i durant el debat d'orientació política, es va encomanar al Govern de dur a terme un estudi de capacitat de càrrega. El Govern ha delegat una tasca que li corresponia als comuns i ho ha fet amb paràmetres insuficients. És el mes de juny

del 2024, Sr. Espot, i continuem sense estudis de capacitat de càrrega. Mentrestant la situació va deteriorant-se i, a la majoria de parròquies del país, se segueix construint malgrat la certesa que es malmet irreversiblement el nostre entorn.

Des de Concòrdia també considerem imprescindible **una revisió profunda de la llei del sòl**. En això coincidim amb el cap de Govern. Una revisió que seqüenciï el creixement urbanístic. Que introdueixi un criteri de temporalitat en el desenvolupament. Que estableixi límits quantitatius i de racionalitat en l'ús dels recursos. Que revisi a l'alça els percentatges de cessió i que permeti alliberar més espais urbans. Que creï entorns de convivència més nombrosos i desdensifiqui pobles i ciutats. Necessitem també delimitar per llei aquells àmbits naturals susceptibles de protecció especial i que actualment no tenen aquesta empara. Proposem dur a terme aquest procés de forma coordinada i lleial, des de la Comissió de Política Territorial. Agraïm en aquest sentit la predisposició mostrada fins ara per tots els grups parlamentaris, inclòs el de la majoria. Estem segurs que la voluntat de la ciutadania és que sumem per resoldre els problemes que el país pateix.

Des del Consell General hem estat fins ara partícips de la inacció i del desordre. Avui, **anunciem l'entrada a tràmit parlamentari d'una proposició de llei de moratòria sobre la nova planificació urbanística**. És una moratòria sobre els plans parcials, la concessió de noves llicències d'urbanització, i les edificacions plurifamiliars fora de nucli urbà. Té com a objectiu evitar les suspensions parcials i les reflexions paral·leles que s'estan fent als comuns, alhora que al Consell General es duen a terme els treballs de modificació de la llei. Hem d'evitar la inseguretat jurídica de massa reformes descompassades sobre els plans d'urbanisme. Creiem que hem d'actuar de forma coordinada sobre problemes que poc entenen de les fronteres administratives entre parròquies. Són en aquest sentit tan sols parcials les solucions que afecten únicament una parròquia, desplaçant la pressió constructiva a les altres. Ens agradarà sentir quina és l'opinió del cap de Govern o dels seus ministres sobre **la moratòria nacional**

que proposem d'un any de durada màxima i vinculada a la modificació de la llei del sòl.

Permetin-me que, com en la tornada d'un passeig, ens desplacem de l'entorn natural a les llars. Perquè **les llars sofreixen**. Els salaris més habituals al nostre país són d'entre 1600 i 1700 euros. Els residents d'Andorra en prou feina poden llogar un lloc on viure i menys encara plantejar-se la compra d'un habitatge. En els darrers anys s'han matriculat més cotxes de luxe que mai al nostre país. Mentrestant, les famílies han d'escollir entre menjar i arreglar-se la nevera. El que és potser fins i tot pitjor, l'ascensor social s'ha espatllat.

S'han acabat els dies en els quals una persona migrada podia arribar al país amb poc capital i tenir l'esperança realista d'esdevenir propietària d'un o de diversos comerços. Veiem també com l'abandonament escolar es concentra creixentment en les persones més desafavorides. El millor predictor de si un nen anirà a la universitat no és el seu interès en les matèries docents o els resultats en l'educació primària. És si almenys un dels seus pares (o mares) ha anat a la universitat. És una desigualtat terrible, heretada i que mereix contemplar reformes educatives. També reformes sanitàries i de política social, evitant sempre que la política social esdevingui beneficència.

Mentre s'estanquen sous i oportunitats, creix la cultura de l'ostentació. La marca, el luxe i el pedigrí ofereixen un dur contrast front a la privació de béns essencials, com l'habitatge i l'estalvi necessari per fer front als imprevistos familiars. **Andorra és un país de contrastos creixents**, en el qual les persones benestants viuen envoltades de persones benestants i així també les més desafavorides. Són noves realitats per a nosaltres, tenint en compte que fins no fa tants anys vivien en el mateix carrer o en la mateixa escala propietari i llogaters, patrons d'empresa i persones assalariades.

Conselleres i consellers, ministres, cap de Govern, **hem de decidir en quin país volem viure.** Desitgem habitar un país amb més ciment, amb

més residents i amb més turistes, o desitgem viure potser més modestament, però també de forma més harmoniosa i equitativa? Volem el turisme en nombre i de baixa despesa, o preferim l'experiència autèntica i singular, reorientant progressivament la inversió pública? Que ens visitin una mica menys, però que l'experiència que podem oferir sigui més valuosa. Volem una alta rotació en la nostra immigració, o preferim permetre lligams més profunds entre les persones que resideixen al nostre país? Permetre els vincles que no solament faciliten la convivència, sinó que configuren la identitat compartida. En volem més, per cada un de nosaltres i immediatament, o en volem mesuradament, compartint i privilegiant la cohesió social?

Escoltem els seus discursos, Sr. Espot, i hi són presents molts dels trets que he mencionat. Però no n'hi ha prou amb discursos bells. La llei òmnibus que van anunciar el dia 4 d'abril, que havia de ser imminent, incloïa vinyetes per circular amb vehicle privat, transformava una part significativa d'habitatges d'ús turístic al lloguer, limitava la inversió estrangera immobiliària, incrementava les plusvàlues, i plantejava la cessió temporal i obligatòria de pisos buits. **On és la llei òmnibus?** És un projecte de llei amb superpoders, perquè és invisible. Potser es van confondre amb la terminologia i no és una llei òmnibus, sinó una llei ovni. Em permetrà la broma.

A nosaltres **ens sembla poc responsable que el Govern faci anuncis com el del dia 4 d'abril sense estar llest per actuar immediatament.** Deia Fité i Rossell *"d'examinar los negocis despàcio, determinar-les ab madur consell, però determinades, executar-les ab prestesa"*. **El Govern va errar greument fent un anunci que empitjora les crisis a les quals vol donar resposta.** Com el malalt al qual se li ofereix un tractament per dir-li tot seguit que, amb sort, estarà disponible d'aquí a uns mesos. Recrue el mal abans d'oferir l'antídot. Empitjora el problema en lloc de millorar-lo. Han enviat vostès un avís clar a qui vulgui construir o especular perquè ho facin ara.

No entenem a què o a qui estan esperant per aturar l'especulació immobiliària, Sr. Espot. No hi ha excusa possible, perquè en aquest cas les mesures són molt senzilles. Cal incrementar l'import pagat en concepte de plusvàlua i cal incrementar l'impost de transmissions patrimonials. Concòrdia va presentar en aquest sentit una proposició de llei i ens agradaria conèixer el parer del Govern. És una proposta, és important dir-ho, compatible amb el desenvolupament de la seva llei si així ho decideixen. Pot ser un primer pas per frenar el problema, abans d'actuar en la resta de solucions.

M'atreveixo a aventurar el problema principal del Govern, Sr. Espot, i em disculpo d'entrada si erro en la diagnosi. Cada vegada que molta gent es queixa, siguin empresaris o treballadors, propietaris o llogaters... quan un grup alça prou la veu i mostra palesament el seu descontentament... el Govern fa un descobriment i canvia la direcció del país per a satisfer aquests interessos. Com la tripulació de vaixell que veu una tempesta i gira noranta graus la nau, o que fa mitja volta, potser amb bona intenció, però en un vaixell que no té clara la seva direcció a llarg termini. Com el vaixell que en realitat no està governat pel seu capità i lloctinents, sinó que està governat per la tempesta. Senyores i senyors, temo que Andorra està governada per la tempesta.

Perquè desconeixem la previsió que té aquest Govern a mitjà termini, més enllà de l'Acord d'Associació amb la Unió Europea. En els darrers mesos també hem pogut observar, permeti-m'ho Sr. Espot, una incongruència programàtica notable. És un problema democràtic presentar-se a unes eleccions dient una cosa i després fer-ne una altra potser no d'oposada, però sí de significativament diferent. Revela improvisació en el millor dels casos i inevitablement una diagnosi que no ha estat acurada a l'inici. **Recordo com parlava durant la campanya electoral de moltes de les mesures que Concòrdia proposava i a les que ara el seu govern s'adhereix, com les mesures per ocupar els pisos buits.** S'hi referia invariablement com a maximalistes, fora de lloc, atemptant contra la llibertat de mercat i fruit de la inexperiència política. Dit això ens sembla bé la seva darrera

posició en matèria d'habitatge i creixement sostenible. Preguem que no la canviï pas per les nostres paraules d'avui.

Parlem de l'Acord d'Associació. Convergim en què és essencial que Andorra reforci els seus lligams amb els països de l'entorn europeu i amb la Unió Europea. El debat no és si la relació és important. Ho és. **El debat és quin encaix ha de tenir un país petit**, sense indústries especialitzades, importador net i que té en les asimetries legals un dels seus majors avantatges competitius. L'atractiu empresarial d'Andorra no són les seves connexions de transport. No és dissortadament el capital humà altament qualificat. No és la recerca ni les polítiques d'I+D.

Andorra pot dur a terme accions per millorar en cada un d'aquests aspectes. Pot desenvolupar la connexió ferroviària i millorar el transport intern amb un sistema de tram. Pot reforçar les beques acadèmiques i les ajudes a l'emprenedoria. Pot crear un fons d'inversió publicoprivat per a la innovació. Pot crear una borsa de talent amb persones andorranes fora del país i amb persones no andorranes altament qualificades disposades a desenvolupar projectes a Andorra. Pot desenvolupar un parc tecnològic industrial com a ecosistema empresarial d'alt valor afegit. I pot, finalment i almenys de moment, utilitzar les seves lleis per crear condicions atractives per a empreses europees en sectors punters i en indústries naixents, com la de la intel·ligència artificial. Ja hem tingut suficient inversió estrangera en immobles i substitutiva de les empreses sense per això aportar valor diferencial. Ja s'ha desandorranitzat prou la nostra economia.

Les actuacions precedents depenen únicament de nosaltres, però no les estem duent a terme. De fet, **els pressupostos que han aprovat els darrers quatre anys, Sr. Espot, són els més baixos en inversions reals dels darrers vint-i-cinc anys**. La solució que vostè presenta davant de la falta de diversificació econòmica del país és l'Acord d'Associació i, conseqüentment, el lliure intercanvi de factors dins de l'espai europeu. És tenir les mateixes normes que la resta d'Estats de la

UE i que aquestes siguin decidides des de Brussel·les, prèvia consulta al Govern si és que escullen escoltar-nos. **Amb l'Acord d'Associació deixariem de decidir sobre alguns dels aspectes més cabdals de la nostra política econòmica, sense representants que puguin defensar efectivament la nostra posició en el sí de les institucions europees.**

Hi ha guanys, hi ha contrapartides a canvi d'aquestes adaptacions. Amb l'acord, Andorra mantindria una relació més estable amb la UE: menys traves a l'hora de residir als països europeus, l'accés a més serveis i condicions preferencials fora d'Andorra (com l'ús, per citar solament un exemple, de la targeta sanitària europea), la participació en els concursos públics europeus, menys obstacles per les empreses andorranes a l'hora d'operar al mercat interior, o la participació en programes europeus amb finançament, això sí, per part andorrana. S'ha de tenir en compte que molts d'aquests aspectes operen en els dos sentits. Un andorrà podrà ocupar un lloc de funcionari en qualsevol país de la UE, però també al revés. Una empresa del país podrà prestar servei fora, i viceversa. Hi haurà un major accés a prestacions pels andorrans residents la UE, i també a la inversa.

És comprensible fins i tot que un es miri les directives, els reglaments i les decisions europees, en matèria de drets laborals, per exemple, i que hi vegi una oportunitat. És comprensible, perquè les normes de la UE són en molts sentits les que ja hauríem de tenir al nostre país. Les eleccions europees de diumenge són però un recordatori de la composició variant de les institucions europees. Amb el relleu inevitable dels membres del Parlament Europeu, de la Comissió Europea i amb les eleccions nacionals també dels membres del Consell de la Unió Europea, ningú garanteix una política progressista.

De fet, el que totes les tendències indiquen és que Europa es torna més conservadora. La UE no està governada per l'extrema dreta, però sense anar més lluny, al nou parlament, per cada diputat socialdemòcrata, n'hi haurà un d'extrema dreta. Aquestes són les persones que decidiran

per Andorra en la majoria de regulacions econòmiques i comercials. Un entorn on el Partit Popular Europeu és el partit visagra i en el qual la mentalitat és més lliuremercadista que protectora dels estàndards laborals.

Aquesta situació es pot revertir en el futur. Qui sap. Però no és menys cert que tal com negociat, **l'Acord d'Associació ens deixa indefensos davant de les majories canviants de Brusselles**. Amb una veu prima i al principi del procés. Amb la possibilitat de fer suggeriments, de fer propostes, però sense un seient a la taula a l'hora de decidir sobre normes que haurem d'aplicar.

He sentit moltes vegades al Govern comparar el referèndum de la Constitució amb el de l'Acord d'Associació. És una comparació comprensible. El referèndum sobre l'Acord d'Associació serà probablement la decisió política més important que prendran els ciutadans del nostre país des de la Constitució.

Ara bé, amb l'entrada en vigor de la Constitució es reduïa la influència dels poders externs a Andorra. Desapareixien els veguers, responsables de l'ordre públic. Es reduïa el rol i la influència dels coprínceps. **Amb l'Acord d'Associació, Andorra afegeix, permetin-me la metàfora, un tercer copríncep: la Unió Europea**. Però no es tracta d'un tercer copríncep com els dos actuals. És un copríncep com els d'abans. El que proposa el Govern no és avançar en el camí d'emancipació sobirana de la Constitució. N'és, entesa de forma estrictament democràtica, una involució. Més o menys justificable per les contrapartides que comporta, però un retrocés democràtic nogensmenys. **Amb la Constitució vam guanyar autonomia sobirana i amb l'Acord d'Associació en cediríem una part, sense tenir el poder de decisió final**.

Hem sentit dir al Sr. Espot que amb l'Acord d'Associació baixaran els preus, i, alhora, que no cal que pateixin els petits propietaris, perquè la nova competència serà limitada. Com pot ser la competència limitada

i que baixin els preus al mateix temps? Sí que és probable que disminueixin els preus, però amb més competència. És el que alguns economistes denominen destrucció creativa, quan les empreses que arriben substitueixen a les existents. La Unió Europea ha preconitzat la reducció dels aranzels, la deslocalització industrial, la regulació parcial dels mercats i la privatització d'empreses públiques. La UE, específicament pel que fa al mercat, és un projecte liberal.

És un projecte, és cert, que permet construir ponts entre pobles i que permet un creixement més solidari i sostenible. Però aquesta no és la Unió Europea a la qual es proposa entrar amb l'Acord d'Associació. És, amb l'excepció de la participació puntual en algun programa, l'Europa del mercat. És la part menys social de la UE. És el mercat d'Starbucks, de Media Market, del Decathlon, de la Tagliatella i de tants altres comerços eficients i també replicats. De negocis devoradors del mercat local. **És esperable que en el procés d'integració al mercat europeu siguin les petites i mitjanes empreses, i els professionals liberals, els que més sofreixen.** No ens sorprèn, per exemple, el posicionament caut que l'Empresa Familiar Andorrana ha adoptat respecte a l'acord.

Al seu torn, les nostres empreses necessiten mantenir l'Acord Duaner amb la UE. Siguem molt clars: **sense l'acord duaner l'economia andorrana perd el seu atractiu comercial.** I acompanyin-me en aquesta reflexió. L'Acord d'Associació integra i substitueix l'Acord Duaner. Ara mateix, Andorra pot renunciar a algun dels seus acords amb Europa sense per això abandonar tota la resta. Aquest és un escenari de possibilitat que s'esgota. És una raó per mirar-nos l'acord molt atentament, perquè no hi ha marxa enrere en cas de vot favorable. Fins i tot si produeix resultats negatius Andorra no es podrà permetre sortir-ne, perquè posa en risc la sostenibilitat del nostre model comercial, començant pel diferencial de preus.

S'anunciava fa pocs dies la contractació de Pascal Saint-Amans com a assessor del Govern per un import de pràcticament dos-cents mil euros. Són, si es tenen en compte les altres contractacions

d'assessorament sobre l'acord, varis centenars de milers d'euros de despesa pública. No en consell durant el procés de negociació. Això hauria estat del tot comprensible, per plantejar escenaris i orientar el màxim bé possible les negociacions. Per entendre allò que ens convé. Tampoc és una despesa de prospectiva per saber com aprofitar des del primer dia les oportunitats de l'acord. Es fan aquestes contractacions per preconitzar les bondats de l'acord davant la població andorrana, utilitzant els canals institucionals.

El Govern no està informant; el Govern està intentant convèncer. Està duent a terme un exercici que solament es pot qualificar de propaganda, i ho fa amb fons públics. Davant d'això **demanem que el Govern publiqui urgentment l'acord en llengua catalana, mitjançant traducció jurada**, i que deixi de finançar missatges que sota pretext informatiu mostren una visió esbiaixada de l'acord.

Necessitem també contraposar posicions. Han contractat vostès al Sr. Saint-Amans per disputar l'informe del Sr. Le Brêt. Encoratgin doncs un debat entre aquests dos experts o escullin-ne d'altres, però vetllin per un intercanvi d'opinions, sense vaguetats ni cotilles. Vull aprofitar l'ocasió per felicitar Andorra Endavant per contractar a experts que ofereixin punts de vista alternatius. Des de Concòrdia treballem ja amb altres veus autoritzades que s'afegiran recentment al debat.

Acabo amb una reflexió més general. Els despropòsits urbanístics que testimonien els *souvenirs* que els hem lliurat els hem causat nosaltres, sense ingerència externa. Troben la causa en les polítiques i les prioritats de Govern dels darrers anys. Podem pactar i arribar a acords amb altres actors, també amb la Unió Europea, però sobretot necessitem un Govern responsable i valent. Pensem que de responsable ho és generalment el seu Govern, Sr. Espot, però també ha de ser valent, perquè l'absència de valentia pot acabar sent la més gran de les irresponsabilitats.

Gràcies, Sr. Síndic.